

Economic imbalances management: a combination of global and national aspects of assessment

Iryna Radionova¹, Yuliia Malkovska²

Анотація. У роботі розглядається один із можливих шляхів покращення оцінки економічних дисбалансів. Власне оцінка трактується як важливий інструмент державного управління та прийняття управлінських рішень. Автори припускають можливість удосконалення управління дисбалансами шляхом аналізу взаємозв'язку між рівнями цих дисбалансів, з одного боку, і рівнем державного управління, з іншого. Обґрунтовано алгоритм застосування такого аналізу в практиці державного управління.

Abstract. This paper addresses one of the possible ways to improve the assessment of economic imbalances. Assessment is interpreted as an important tool of public administration and management decision-making. The authors suggest the possibility of improving the management of imbalances by analysis the relationship between the levels of these imbalances, on the one hand, and the level of public management, on the other. The algorithm for the application of such analysis in the public management practice is justified.

Ключові слова: публічне управління, економічні дисбаланси, оцінка дисбалансу, національні та глобальні аспекти оцінки.

Key words: public administration, economic imbalances, imbalance assessment, national and global aspects of assessment.

1. ВСТУП

Вихідною тезою цього дослідження є ідея релевантного оцінювання економічних дисбалансів для ефективного публічного управління національною економічною безпекою. Поняття “економічне безпека” тлумачиться авторами відповідно до чинного українського законодавства, репрезентованого у двох офіційних документах: Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня

¹ Doctor of Economic Sciences, Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Economics and Management Faculty, National Economy and Public Administration Department, Ukraine.

² Postgraduate student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Economics and Management Faculty, National Economy and Public Administration Department, Ukraine.

економічної безпеки України (2013); Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року (2021).

Економічна небезпека асоціюється з економічними дисбалансами, які виявляються при порушенні меж безпечності та потрап-лянні значень певних економічних параметрів до небезпечної (критичної) зони.

Важливість вдосконалення національної системи управління економічними дисбалансами зростає в періоди тотального роз-балансування економіки. Це, зокрема, відбувається у 2022 р. при активізації воєнних дій з боку агресора в російсько-української війні.

Метою цього дослідження є обґрунтування одного з можли-вих способів вдосконалення системи оцінювання економічних дисбалансів. Йдеться про аналіз залежності між показниками економічних дисбалансів, з однієї сторони, та показниками якості публічного управління, — з іншої.

Науковою гіпотезою дослідження є припущення про те, що оцінювання економічних дисбалансів, при обґрунтованні управ-лінських рішень, має охоплювати, крім іншого, й аналіз зв'язків економічних показників з показниками якості державного управ-ління. Важливо те, що в оцінюванні рівня економічної безпеки ми можемо спиратися на вітчизняні методики. Натомість, при оцінюванні якості державного управління змушені викорис-товувати міжнародні методики. Можливість використання порів-няльного (з іншими країнами) оцінювання якості державного управління забезпечується завдяки визначенню міжнародних рейтингів. У такий спосіб досягається поєднання національного та глобального аспектів в оцінюванні економічних дисбалансів. В роботі використано дедуктивний, історичний, статистичний (на основі використання інтегральних індексів) **методи дослі-дження**.

Огляд літератури. Автори спирались на роботи, в яких презенто-вано результати дослідження інституційного дизайну економічної безпеки. Останній охоплює алгоритми, правила, принципи регулю-вання, повноваження інститутів влади. Йдеться, передусім, про робо-ти Josep M. Colomer (2008), Erik-Hans Klijn, Joop F.M. Korpenjan (2006). Теоретичні основи цього дослідження сформовані також з використанням робіт, присвячених макроекономічній стабільності та макроекономічним дисбалансам. Зокрема, це роботи Benigno G.,

Chen H., Child Ch., Rebucci A., Young E. (2012), Kryuchkova I.V. (2017).

Дослідницька модель охоплює два основні складники: ідентифікацію показників оцінювання економічних дисбалансів; ідентифікацію показників оцінювання якості публічного управління.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ідентифікуючи показники оцінювання дисбалансів в українській економіці, можемо спиратися на офіційні методики. Використовуючи офіційну методику, уповноважений інститут влади — Міністерство економіки України — визначає інтегральний індекс безпеки та його складники-субіндекси. В створеному в Україні інституційному дизайні управління економічною безпекою є обмеження. Останні позбавляють інституційний дизайн управління економічними дисбалансами потенційної результативності. До обмежень належить таке.

По-перше, результати щорічного офіційного оцінювання економічної безпеки можна отримати лише після персонального офіційного звернення до Міністерства економіки України. Тобто, на них (результати оцінювання дисбалансів) не поширюється принцип обов'язкового оприлюднення, публічного обговорення тощо. По-друге, фактично, одночасно існують дві офіційні методики оцінювання, відповідно, дві системи показників для визначення рівня національної економічної безпеки. Це — система з 126-х показників, передбачена Методикою 2013 р., та система з 35-х показників, які презентовані у Стратегії економічної безпеки до 2025 р. (затверджена у 2021 р.) Парадоксальним є те, що чинність Методики 2013 р. визнається у Стратегії безпеки 2025, попри презентовану в останній іншу систему оцінювання з 35-х показників. Результати оцінювання рівня економічної безпеки та її складників подано у табл. 1.

У табл. 1 подано значення інтегрального індексу економічної безпеки та його дев'ятох складників — субіндексів. Ілюстровані офіційні дані щодо 2010 р. (найстаріші офіційні дані), та щодо 2020 й 2021 рр. (найновіші дані) дають підстави для таких узагальнень:

- упродовж 12 років незмінно існує загальний низький рівень економічної безпеки, який не досягає 50 % від рівня, що може вважатись оптимальним;

- не спостерігається рух до оптимального рівня безпеки за всіма дев'ятьма сферами, які беруться до уваги при розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки.

Таблиця 1. Рівні економічної безпеки України, %

Види економічної безпеки	2010	...	2020	2021
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
1. Виробнича	50	...	53	55
2. Демографічна	47	...	40	39
3. Енергетична	35	...	51	52
4. Міжнародна економічна	35	...	45	46
5. Інвестиційно-інноваційна	33	...	31	32
6. Макроекономічна	38	...	43	40
7. Продовольча	90	...	86	85
8. Соціальна	57	...	62	57
9. Фінансова	42		40	42
Інтегральний індекс безпеки	46		48	48

(створено авторами на основі Листів-відповідей Міністерства економіки України на запити публічної інформації (2021, 2022))

*Таблиця 2. Визначальні характеристики індексів (рейтингів)
оцінювання якості державного управління*

Назва індексу	Фокус оцінювання державного управління
Міжнародний індекс ефективності державної служби (InCiSe — The International Civil Service Effectiveness)	Охоплює показники, які стосуються: 1) найважливіших функцій інститутів державної влади, а саме: формування політики, фінансового менеджменту, управління кризами, ризиками, людськими ресурсами, закупівлями; 2) основних атрибутів виконання державних функцій, а саме: інформаційного забезпечення, ефективності адміністрування податків, соціальної безпеки, цифрових послуг
Оцінювання публічного управління та адміністрування з огляду впливу на бізнес-середовище (BEEPS — The Business Environment and Enterprise Performance Survey)	Індикатори цього індексу дають змогу здійснити порівняльну оцінку якості державного управління країн з перехідною економікою з огляду на: 1) сприяння урядом ділового клімату в країні, 2) існуючий рівень корупції в органах влади
Індекс економічної свободи (IEF — Index of Economic Freedom)	Охоплює дві (з чотирьох використовуваних) груп (категорій) показників, які стосуються параметрів якості державного управління, а саме: 1) верховенство права (захист права власності, ефективність судочинства та цілісність уряду); 2) рівень втручання уряду (податковий тягар, державні витрати та «фіскальне здоров'я» економіки)
Індекс глобальної конкурентної спроможності (GCI — Global Competitiveness Index)	Охоплює один (з дванадцятьох) складник — «Інститути» — який стосується публічного управління й передбачає оцінювання таких параметрів публічної влади: 1) дотримання права власності, 2) етика спілкування та корупція в органах влади, 3) ефективність використання суспільних фондів, 4) довіра до влади та політиків, 5) незалежність судів, 6) фаворитизм в прийнятті управлінських рішень, 7) відкритість влади, 8) тягар державного регулювання тощо
Оцінювання публічного врядування (WGI — Worldwide Governance Indicators)	Всі шість складників оцінювання стосуються параметрів діяльності публічної влади, а саме: 1) право голосу та підзвітність, 2) політична стабільність/відсутність насильства, 3) ефективність управління, 4) якість регулювання, 5) верховенство права, 6) контроль за корупцією

(створено авторами)

Ідентифікуючи показники якості (рівня) державного управління, можна спиратись на індекси/рейтинги, які розраховуються міжнародними організаціями. У аналітичній таблиці 2 подано декілька найбільш відомих підходів, відповідно, способів оцінювання якості державного (публічного) управління.

Стислий огляд підходів, презентованих у таблиці 2, дає підстави для узагальнення про такі особливості оцінювання рівня якості державного (публічного) управління:

- використовуються індекси (рейтинги), які цілком стосуються лише сфери державного (публічного) управління. Це, до прикладу, — InCiSe та WGI;

- існують субіндекси, які віддзеркають рівень публічного (державного) управління в структурі аналітичних конструкцій з ширшим змістом, до прикладу, в структурі BEEPS, IEF, GCI.

Автори цього дослідження вважають, що WGI-оцінювання рівня (якості) державного (публічного) управління є таким, що найбільше відповідає меті аналізу економічних дисбалансів. Результати оцінювання публічного врядування (Governance) на основі українських даних за методикою WGI подано у таблиці 3.

*Таблиця 3. Оцінювання, за методом WGI,
рівня публічного врядування в Україні (%)*

Складники оцінювання за показником WGI	2010	...	2020
1	2	3	4
Право голосу та підзвітність	45,02	...	51,69
Політична стабільність/відсутність насильства	45,5	...	12,26
Ефективність управління	24,4	...	38,94
Якість регулювання	33,97	...	40,87
Верховенство права	25,12	...	27,4
Контроль за корупцією	16,19	...	23,56

(складено авторами на основі WGI)

Інформація, подана в табл. 3, віддзеркалює динаміку шістьох показників, які використовуються Світовим банком для оціню-

вання рівня публічного управління. Всі вони, на жаль, засвідчують невисокий рівень якості публічного управління в Україні, який суттєво відхиляється від найкращих значень.

3. ВИСНОВКИ

Поєднання глобального та національного аспектів оцінювання економічних дисбалансів в практиці публічного управління може реалізуватись через побудову кореляційної матриці. Її загальний вид презентовано на рис 1. В чарунках цієї матриці повинні міститися кількісні показники щільності зв'язку між показниками рівня економічної безпеки, з однієї сторони, та показниками, які віддзеркалюють рівнідержавного (публічного) управління. Напрямки оцінювання публічного управління, до прикладу, можуть бути такими, які передбачені методикою WGI.

Рис. 1. Матриця оцінювання зв'язків економічних дисбалансів та показників рівнів публічного управління

(створено авторами)

На основі розрахунків, за логікою пропонованої матриці, можуть бути зроблені висновки про суттєвість зв'язків і про найбільш сильний/слабкий вплив окремих складників (параметрів) публічного управління на окремі сфери економічної безпеки. Наявність такої інформації та її практичне використання здатне підвищити обґрунтованість управлінських рішень в царині економічної безпеки загалом та управління економічними дисбалансами, зокрем.

ЛІТЕРАТУРА

Наказ Міністерства економічного розвитку та торгівлі України від 29.10.2013 N 1277 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України”.

Указ Президента України від 11.08.2021 №347/2021 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року “Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року”.

Colomer, Josep M. (2008), *Institutional Design* // Prepared for: *Handbook of Comparative Politics* Todd Landmann and Neil Robinson eds. Sage.

Klijn, Erik-Hans, Koppenjan, Joop F.M. (2006), *Institutional design. Changing institutional features of networks*. Public management review. Vol. 8. P. 141–160.

Benigno, G., Chen, H., Otrok, Ch., Rebucci, A., Young, E. (2012), *Optimal Policy for Macro-Financial Stability: Working Paper 2012-041* // St. Louis Fed Publications.

Крючкова, І.В. (2017), Європейський досвід завчасного виявлення макроекономічних дисбалансів: рекомендації для України // *Економіка в умовах сучасних трансформацій*. — 4. — С. 39–58.

Листи-відповіді Міністерства економіки України на запити публічної інформації (2021, 2022), щодо динаміки інтегрального індексу економічної безпеки України та середньозважених субіндексів економічної безпеки за 2010 рік — половину 2021 року від 03.10.2021 № 3032-05/48176-09 та від 29.04.2022 № 3032-06/19546-09

The interactive data access tool for the Worldwide Governance Indicators (WGI) are available at: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>